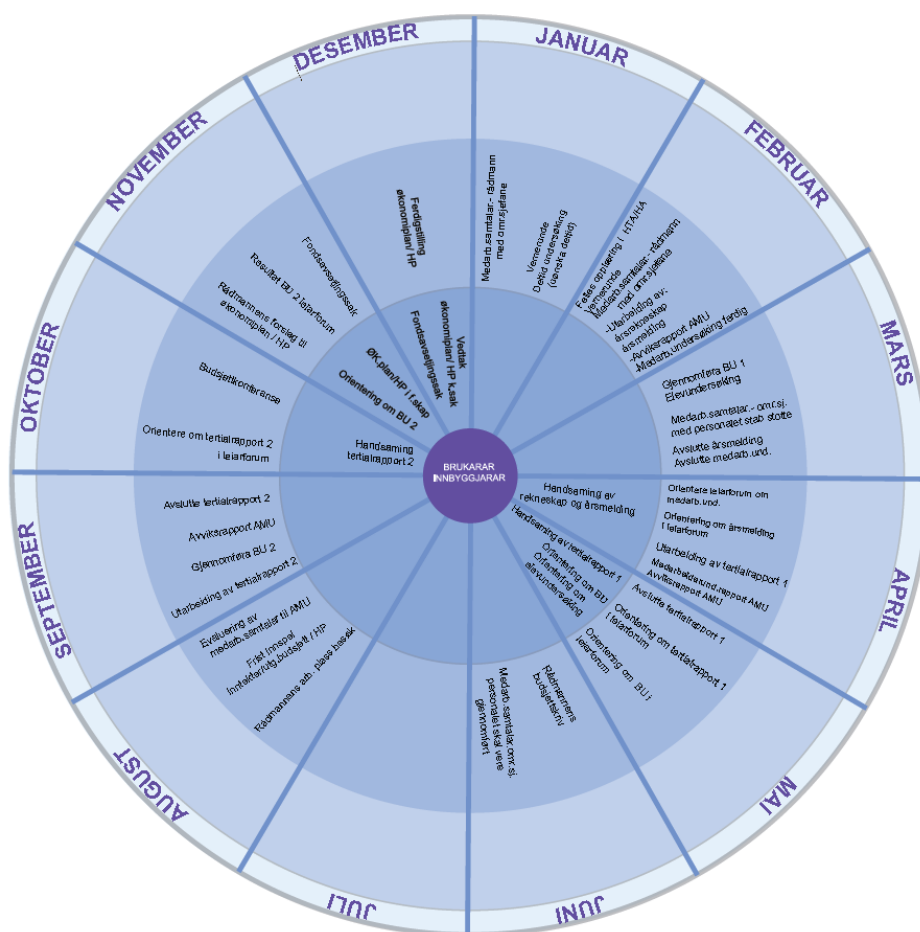

2 TERTIAL 2016

Innholdsliste

ØKONOMISK OVERSYN	3
DRIFTA	3
SKATT OG FINANS	7
INVESTERING.....	10
ANNA TILBAKEMELDING	11
SJUKEFRÅVÆR.....	11
TILSYN	11
AVVIK.....	12
TVERRFAGLEG-/SEKTORIELT SAMARBEID.....	12
ANDRE INNSPEL I FRÅ EININGANE	12
INNLEIING TIL HANDLINGSPROGRAM 2016 – 2019.....	15
FOLKETAL OG ARBEID.....	16
SAMFUNNSUTVIKLING OG SAMFUNNSTRYGGLIK.....	17
AREAL OG AREALUTVIKLING	17
NÆRING	19
KOMMUNAL INFRASTRUKTUR.....	20
KLIMA- , ENERGI- OG MILJØ	22
REGIONALUTVIKLING	23
SAMFERDSLE.....	24
SAMFUNNSTRYGGLIK	25
KUNNSKAPSSAMFUNNET	26
Å BU OG TRIVAST	28
FOLKEHELSE.....	28
HELSE OG OMSORG	29
KULTUR	30
INKLUDERING	31
KOMMUNEN SOM ORGANISASJON OG ARBEIDSGJEVAR	32

Økonomisk oversyn

Drifta

Einingar	Oppr.budsj.	Reg.budsj.	Rekneskap	Avvik*
Form.sk/K-styre	3.523	3.523	2.577	946
Levekår	292	296	171	125
LMT	362	364	136	228
Rådmannen	44.791	40.737	32.799	7.938
Herav avs. lønsauke		(2.637)		
OPPVEKST	(67.427)	(68.782)	(66.908)	(1.874)
Overordna oppvekst	6.777	6.367	4.053	2.314
PPT	2.102	2.218	1.956	262
Stølane barnehage	2.597	2.859	2.807	52
Kjølvikstølen barnehage	1.028	1.144	1.089	55
Vinjar barnehage	4.628	4.656	4.414	242
Sand barnehage	6.456	6.648	6.603	45
Erfjord skule	3.516	3.565	3.456	109
Marvik skule	2.309	2.334	2.192	142
Sand skule	16.936	17.279	18.251	-972
Vinjar skule	6.042	6.105	5.961	144
Jelsa oppvekstsenter	3.354	3.279	3.043	236
Nesflaten oppvekstsenter	3.207	3.511	3.749	-238
Vanvik oppvekstsenter	2.293	2.376	2.248	128
Gullingen leirskule	528	771	578	193
Barnevern	5.654	5.670	6.508	-838
HELSE OG OMSORG	(79.440)	(88.294)	(90.401)	(-2.107)
Overord helse og oms.	4.304	4.178	3.260	918
NAV	3.949	3.827	4.393	-566
Sjueheimen	25.051	24.826	25.892	-1.066
Helse	9.872	11.574	12.269	-695
Sand bu- og omsorgssenter	11.325	11.335	11.168	167
Jelsa bu- og omsorgssenter	5.493	5.581	5.627	-46
Vinjar bu- og omsorgssenter	9.105	9.345	9.367	-22
Suldal bu- og aktivitetstilbod	10.341	17.628	18.425	-797
BY, KB, KULTUR OG INTROSENTERET	(37.416)	(41.530)	(36.693)	(4.837)
Introsenteret i Suldal	-808	-1.055	-742	-313
Bygdeutvikling	5.440	5.456	5.094	362
Kultur	9.456	9.486	9.240	246
Kommunale bygg	23.328	27.643	23.101	4.542
SAMLA SUM	233.251	243.526	229.685	13.841

*Avvik = avvik mellom reg.bud og rekneskap

Tabellen er inkl. bruk og avsetjing til fond innafor tenestene.

Kommentar

Samandrag økonomi

Hovudtrekket er at dei fleste einingane rapporterer at dei etter all sannsynlegheit vil gå i balanse ved årsslutt. Sand skule, NAV, barnevern og Nesflaten oppvekstsenter er dei einingane som vil streva med å klara dette.

Helseeininga og sjukeheimen har også stort underskot no, men meiner at dei har uteståande slik at dei vil oppnå balanse ved årsslutt.

Det blir foreslått å tilføra budsjettmidlar til Sand skule, NAV og barnevern for utgifter som ligg utanfor deira kontroll.

Einingane som har vanskar med å nå balanse må iverksetja tiltak knytta til innkjøp og stillingsvakanse for å få balanse eller minst mogleg underskot.

På inntektssida ser det litt betre ut enn budsjett. Det blir foreslått å setja dette av på disposisjonsfond.

Felles

G-reguleringskravet frå KLP vert i år lågare enn kva som vert lagt til grunn då ein laga budsjettet for 2016. Reduksjonen kjem bl.a. av moderat lønsvest og betre avkasting på midlane i KLP. Dette gjer at me slik det ser ut nå får reduserte pensjonskostnader i år med 4,4 mill. kr inkludert arbeidsgivaravgift.

Politikk

Det meste av budsjettavviket skuldast:

- Mindre utbetalt til revisjonen
- Midlar att på reservepostane
- Tapt arbeidsforteneste, tenestefrikjøp og godtgjersler.
- Ikkje utbetalt partistøtte

Ein vil i løpet av hausten ha ein gjennomgang av tapt arbeidsforteneste, tenestefrikjøp og godtgjersle for å tilpassa desse dei refusjonskrava ein nå får etter kommunevalet.

Rådmannen

Det meste av budsjettavviket hjå rådmannen skuldast

- For felles IT har ein pr. august ikkje motteke fordeling av kostnader frå vertskommunen. I tillegg har ein ikkje motteke faktura for nokre serviceavtalar 2. halvår.
- Det er att budsjetterte midlar til AFP-ordninga, då ein berre har motteke rekning for t.o.m. 2 kvartal.
- Budsjettert lønsreserve vedrørende lokale forhandlingar kjem til utbetaling seinare i haust.
- Det er budsjetterte midlar att hjå rådmannen som skal fordelast ut til einingane. Dette gjeld eks. lærlingar, seniorpolitikk og opplæringsmidlar.
- Tilskot til Ryfylkemuseet er utbetalt i september.

NAV

Rekneskapa syner et underskot på kr 565 000,-. Det er feilført om lag 160 000,- hjå NAV som gjeld Introenteret. Utgifter til husbanktilskot på kr. 285 000,- er ikkje inntektsført frå fondet. Når desse er korrigert vil underskotet verta redusert til kr. 122 000,-.

Dette underskotet skuldast at det har vore ei auke i sosialhjelpsutbetalingar til unge og nye brukarar som mellom anna har fått hjelp til å etablere seg.

I 1. tertial melde ein frå om at ein ikkje nytta kjøp av rusplasser. Dette er nå endra og ein nyttar fleire rusplasser, og med reduksjonen i budsjettet (1. tertial) vil ein ikkje koma i mål med den

budsjettramma ein har. Budsjettmidlane til rusopphald kr. 177 000,-, redusert i 1. tertial, vert føreslått auka oppatt.

Overordna oppvekst

Overordna oppvekst syner eit positivt resultat. Mykje skuldast refusjon frå Stat og fylke i samband med vidareutdanning som skal utbetalast gradvis utover året og også våren 2017. Elles er det også store skyssutgifter som ikkje har motteke faktura på i samt noko på straum. I tillegg er det også ein del utgifter til felles kurs for skular og barnehage som kjem i haust.

Alt i alt går det nok mot eit positivt resultat.

Nesflaten oppvekstsenter

2 tertial syner eit negativt resultat på om lag 230.000 kr. Dette er, som det blei rapportert i 1. tertial, fordi det blei brukt meir lærarressurs enn først tildelt grunna overflytting av elev frå Vinjar. Dette er lagt inn frå 1. august i ressurstildelinga for det nye skuleåret.

God økonomistyring og fornuftig bruk av vikarar er viktig fram mot nyttår for å hindre overforbruk.

Sand skule

Våren 2016 var det fleire avvik grunna tøffe klassesituasjonar. Det blei då brukt ein del ekstra ressursar. Frå august vart det halde igjen litt ressursar. Likevel kan ein ikkje rekna med å koma i balanse til nyttår, men noko betring vil ein kunne forvente.

Andre faktorar som spelar inn er:

- Funksjonstillegga er ikkje utbetalt
- Fem dagars veke frå 01.08.2016
- Det er fleire sjukemeldingar under 16 dagar, dette fører til at vikarbudsjettet er høgt.

Barnevern

Barneverntenesta har overforbruk så langt i år. Hovudgrunnen til dette er at me får mindre refusjon frå BUF-etat enn budsjettet (utgiftsmessig høgare satsar enn kva ein får refundert). Mindre refusjon frå BUF-etat i forhold til budsjett vil utgjera 1 mill. kr. og vil også gjelda for kommande budsjettår.

Sjukeheimen

Forventa meirinntekt og overføring frå andre om lag kr. 500 000,-.

Etterberekningar for vederlagsbetalinga i 2015 pågår i desse dagar. Her er ikkje tala klare, men det pleier å bli ein pluss for rekneskapen vår.

Hovuddelen av ferievikarinleige er betalt ut for året. I tillegg kjem det ikkje fleire utgifter i år når det gjeld høgtidstillegg.

Desse postane vil utgjere om lag 170.000,- mindre i lønsutbetalingar kvar av dei siste tre månadene, i forhold til snittet pr md til nå i år.

Målet er å koma i balanse ved årsslutt. Me er strenge med både innleige og innkjøp på sjukeheimen for tida.

Helse

Det er nytta om lag kr. 700 000,- meir enn budsjettet. Dette kjem av manglande brukarbetaling/sal av materiell og forseinking i refusjonar. Brukarbetaling/sal av materiell reknar ein med å ta inn att innan årsslutt.

I tillegg er det nytta meir kjøp av vikartenester enn kva ein har av ledige lønsmidler og sjukelønsrefusjonar.

Helse har som mål å koma i balanse ved årsslutt.

Suldal bu- og aktivitet

Underskotet på om lag kr. 800 000,- skuldast i hovudsak manglande refusjon frå staten ift. ressurskrevjande brukarar for oppgjersåret 2015. Dette er utføresette mindre inntekter som rådmannen føreslår å refundera delvis. Kva som vert refusjonen for 2016 veit ein først ved årsslutt.

Teknisk Drift

Eininga har eit samla positivt resultat. Dette skuldast i all hovudsak at asfaltsesongen for vår del ikkje er kommen skikkelig i gong, den startar no i september. Det er att 3,7 mill. kr. av asfalteringsbudsjettet til dette arbeidet.

I tillegg er det auka budsjetttramer på innkjøp at leikeutstyr og vegvedlikehald der faktura enno ikkje har komme inn.

Beredskap brann/forebygging/tilsyn

På brann har me eit overforbruk på 240.000 kr knytta til lønnskostandar. Dette skuldast i all hovudsak overtidsløn/tillegger knytta til utrykningar, som det ikkje budsjettregulert for. Budsjettreguleringa vert gjennomført i september.

VA-avd

Det er færre nye VA-tilknytningar enn det er budsjettert for, dette vil truleg være vanskeleg å hente inn i løpet av året.

Reinhaldavd.

Avdelinga går stort sett greitt. Det er god ressursstyring og effektiv bruk av vikarar i forhold til sjukemeldingar, noko som gir eit stabilt positivt avvik i forhold til budsjett.

Kort oppsummert, sjølve drifta:

Meirutgifter:	
Rusopphald NAV	kr. 177 000,-
Meirutgifter løner Sand skule	kr. 300 000,-
5 dagars veke Sand skule	kr. 80 000,-
Mindre utgifter	
Pensjon inkl arbeidsgivaravgift	kr. 4 400 000,-
Mindre inntekter	
Refusjon BUF-etat	kr. 1 000 000,-
Ressurskrevjande brukarar	kr. 500 000,-
Avsetjing på fond:	
Disposisjonsfond	kr. 4 400 000,-

Skatt og finans

Sal av konsesjonskraft 2. tertial (heile tusen)

År	1. tertial	2. tertial	Sum 1. og 2. tertial	Sum årsrekneskap	Reg. årsbudsjett
2011	16.389	5.855	22.244	27.581	17.000
2012	7.315	1.425	8.740	14.756	14.250
2013	10.063	4.219	14.282	22.015	18.900
2014	5.203	1.941	7.144	12.336	16.550
2015	5.416	71	5.487	8.449	10.100
2016	4.223	2.566	6.789		8.000

Slik det ser ut pr. 2. tertial vil ein ved årsslutt liggja om lag på det som var opprinneleg budsjett, kr. 11 mill..

Ein rår difor til at ein i 2. tertial regulerar budsjettet med 3 mill. kr.

Skatt forskottspliktige og etterskottspliktige (naturressursskatt) (heile tusen)

	1. tertial		2. tertial		Sum 1. og 2. tertial		Sum årsrekneskap	Reg. årsbudsjett
	Forskot.	Ettersk.	Forskot.	Ettersk.	Forskot.	Ettersk.		
2013	25.655	44.903	26.396	968	52.051	45.871	129.670	132.000
2014	25.530	44.685	27.864	36	53.394	44.721	128.926	131.500
2015	25.943	44.296	28.487	-7	54.430	44.289	135.306	133.800
2016	27.725	41.169	30.493	383	58.218	41.552		132.800

Samla skatt i tråd med budsjettet, men fordelinga mellom forskottspliktige og etterskottspliktige er ikkje som forventa. Ein er i dialog med sentralskattekontoret for å få avklara den store nedgangen i etterskottsskatt. Når det gjeld forskottspliktige ligg ein noko over det som er budsjettet.

Rammetilskot (heile tusen)

År	1. tertial	2. tertial	Sum 1. og 2. tertial	Sum årsrekneskap	Reg. årsbudsjett
2013	36.799	36.425	73.224	98.841	96.354
2014	39.614	42.243	81.857	110.159	106.354
2015	39.901	41.735	81.636	107.715	107.375
2016	40.904	45.066	85.970		111.858

Rammetilskot t.o.m. 2. tertial i tråd med budsjettet.

Kort oppsummert, inntektssida:

Auke i budsjett for sal av konsesjonskraft vert nytta til å finansiera auken i utgifter og reduksjonen i inntekter i drifta.

Overskytande vert avsett til disposisjonsfond.

Meir inntekter	
Sal av konsesjonskraft	kr. 3 000 000,-
Avsetjing til fond	
Disposisjonsfond	kr. 943 000,-

Næringsfondet

Omgjering frå lån til tilskot vedrørande næringsfondet:

Det er så langt i år to løyvde tilskot frå næringsfondet på til saman kr. 250.000,-. Finansiering av desse vert reduksjon av budsjettert utlån og auke av tilskot.

Auke av utlånssummen:

På budsjettet for utlån næringsfondet er det pr. 2. tertial berre kr. 200 000,- att. Det vert føreslått å auka dette opp i 2. tertial med kr. 800 000,-, slik at det er att kr. 1 000 000,- til utlån dei siste fire månadane. Det vert føreslått å nytta av næringsfondet til å finansiera dette. Saldo på næringsfondet etter budsjettert bruk (kr. 2 000 000,-) i 2016 er kr. 23 203 440,-.

Kort oppsummert, næringsfondet

Meir utgifter	
Auke næringsfondstilsk	kr. 250 000,-
Utlån næringsfondet	kr. 800 000,-
Mindre utgifter	
Red. utlån næringsfondet	kr. 250 000,-
Bruk av fond	
Næringsfondet	kr. 800 000,-

Plassering og lån

Aktiva fordelt på forvaltar og klasse

Forvaltar	Marknadsverdi 01.01	Marknadsverdi 31.08	Avkastning i %
Bergen Capital Management			
Bankinnskot	2 258 759	3 341 949	
Aksjar	17 206 354	16 599 417	-1,4
Obligasjonar	79 698 050	81 257 332	2,4
Sum	99 163 163	101 198 698	
Sparebank 1 SR-Forvaltning			
Bankinnskot	544 651	329 108	
Aksjar	6 063 612	6 461 486	2,8
Sum	6 608 263	6 790 595	
Totalt	105 771 426	107 989 293	

Avkastning

Gjennomsnittlig avkastning på aksjar og obligasjonar var i 1. tertial 2016 på 2,1 %. Bankavtalen har i året gitt ein avkastning på 2,23 %. Gjennomsnittlig avkastning i aksjar i år er 1,27 %, mens ein på obligasjonar har hatt ein avkastning på 2,4 %. Dette gir netto ein avkastning på om lag NOK 2,2 mill . Suldal kommune har budsjettert med 1,5 mill i kursavkastning. Referanseindeksen har ein avkastning på 1,7 % for aksjar, og 1 % for sertifikat/obligasjonar. Samla gjev referanseindeksen ei avkastning på 1,1%.

Stresstest

Ein reduksjon i aksjemarknaden på – 30%, og auke i rentenivå på 2% vil medføre ein endring i verdien på NOK 7,06 mill. Rente-/kurs-regulering fond er pålydande NOK 8,6 mill.

Risikorammer

Det er ingen avvik mellom risikorammer og faktisk forvaltning. Av den totale portefølje er 3,4% plassert i bank, 75,25 % i risikoklasse 2 (sertifikat/obligasjonar), og 21,35% i risikoklasse 5 (aksjer). Grensa er 100% for risikoklasse 2 og 50% i risikoklasse 5.

Lån

Långjevar	Gjeld 01.01	Gjeld 31.08	Rente i gj.snitt pr 31.08 i %	Ant lån
Husbanken	5 132 100	4 761 600	1,44	4
KLP	53 545 300	51 558 775	1,77	3
Kommunalbanken	168 665 610	224 074 230	1,76	13
Totalt	227 343 010	280 394 605	1,74	20

Ingen lån har rentebinding.

Det er opptak av eit nytt lån på kr 62 864 000,- i perioden.

Investering

Egenkapitalinnskott KLP (1.901.01)

Den 6. juli mottok ein brev frå KLP med korreksjonsbelastning egenkapitalinnskott på kr. 196 674,-, grunna feil bruk av sats i det første kravet. Dette kravet er det ikkje budsjettert for i investering. Ein rår til at dette vert finansiert med bruk av disposisjonsfond.

Oppgradering Vanvik oppvekstsenter (2.027.01)

Dette prosjektet vart avslutta i 2015, men den 15. juni mottok ein faktura med krav om anleggsbidrag frå Haugaland Kraft på kr. 46 780,-. Då dette prosjektet er avslutta er det i 2016 ikkje budsjettert med midlar på prosjektet. Prosjektet vert avslutta med overforbruk på kr. 15 000,-. Ein rår til at kr. 46 780,- vert finansiert med bruk av disposisjonsfond.

Reguleringsplan Erøy (4.047.01) / Reguleringsplan Eidssjøen v/arbeidsskolen (4.050.01)

Prosjektet er ikkje lenger aktuelt å gjennomføre i regi av Suldal kommune.

Prosjektet vert føreslått avslutta. Unyttta midlar i prosjektet, kr. 200.000,- vert føreslått overført til prosjekt 4.050.01, Reguleringsplan Eidssjøen v/arbeidsskolen. Dette for å finansiere nødvendige grunnundersøkingar i området som del/dokumentasjon av dette reguleringsarbeidet.

Sal av aksjar SUS og utlån overteke frå SUS

Det er seld aksjar for kr 2 560 000,-. I tillegg er det overteke utlån på kr. 870 000,- frå selskapet. Ein rår til at investeringsfondet vert styrka med overskytande kr. 1 690 000,-. Desse inntektene og utgiftene er ikkje budsjettert.

Anna tilbakemelding

Sjukefråvær

Område	31.12.2015	30.04.2016	30.08.2016
Fellestenester	10,9	8,0	8,2
Helse, pleie og omsorg	9,7	7,9	7,7
Oppvekst	8,5	7,8	6,6
Teknisk og kultur	5,7	4,7	4,3
Totalt	8,7	7,3	6,8

Det er sett fokus på sjukefråværet i heile organisasjon og det er gledeleg å sjå at det no går rette vegen. Det vert arbeidd med oppdatering av rutineane for oppfølging av sjukemelde. Det er meldt om gode arbeidsmiljø i organisasjonen, men det vert likevel arbeidd jamt med forbetring. Bedriftshelsetenesta, Nav og KLP er gode bidragsytarar i dette arbeidet. Det vert arbeidd godt på alle nivå med planar og tiltak for oppfølging av medarbeidar-undersøkinga (FAKTOR 10).

Tilbakemelding i frå einingane:

- Fellestenester: Færre lange sjukefråvær
- Helse- pleie og omsorg: Suldal sjukeheim held på med eit arbeidsmiljøprosjekt. Bu- og omsorgssentra melder om lågt sjukefråvær og godt arbeidsmiljø. Suldal bu og aktivitetstiltak skriv at sjukefråværet skuldast i hovudsak langtidssjukemelde, årsaka er helserelatert. Det er sett i gong tilrettelegging for dei det gjeld. Arbeidsmiljøet vert opplevd som godt.
- Oppvekst: Mange mindre einingar har positiv utvikling. Det er framleis høgt sjukefråvær på Sand skule. Det har vore sjukemelding knytt til arbeidssituasjonen. Internasjonal SOS og personalavdelinga har vore involvert. Dei fleste sjukemeldingane er ikkje jobbrelatert.
- Teknisk og kultur: Som tidlegare tertial så har området lågt sjukefråvær samanlikna med andre einingar.

Tilsyn

Tilbakemeldinga i frå einingane:

- Helse, pleie og omsorg generelt: Fylkesmannen har hatt revisjon av saksbehandling, og det er meldt revisjon frå kontrollutvalet innan helse- og omsorg.
- Suldal sjukeheim: Det er komme svar på ein tilsynssak frå 1.tertial. Det blei konstatert brot på dokumentasjonsplikta, men ikkje på helsehjelpa. Det pågår for tida revisjon på betalingsordningar innan pleie og omsorg i kommunen.
- Helse: Tilsynsfarmasøyten har vore til besøk 6.9.16 , rapport vil bli tilsend
- Bu- og omsorgssentra og Suldal bu- og aktivitetstiltak har hatt tilsyn frå farmasøyt. Dei fekk gode tilbakemeldingar, men farmasøyten tilrådde vidare arbeid med å få full elektronisk dokumentasjon
- NAV: NAV Suldal har hatt ein eigenvurdering av sosialtenestene i samarbeid med Fylkesmannen.
- Skule: Fylkesmannen har varsla felles nasjonalt tilsyn 2015-2017
- Barnevernet: Det er varsla tilsyn frå Rogaland Revisjon IKS i november. Tilsynet gjeld bl.a. utbetalingar på grunnlag av enkeltvedtak pr. klient og timelister, og refusjonar i 2016.

Avvik

Avviksmelding og avvikshandtering har fått meir fokus dei siste åra. Det syner att i talet på meldingar. Mange av meldingane gjeld fysiske tilhøve knytt til bygning eller utstyr, svikt i rutinar og prosedyrar men det er framleis ein god del som går på utagering, slag og spark. Heldigvis er det få avvik med skader på person. Dei aller fleste avvika vert handtert på næraste leiarnivå.

- Helse- pleie og omsorg: Det blir meldt inn mange avvik både i avviksystemet og i pasientjournalane. Døme på feilmeldingar; feilmedisinering, rutinesvikt og utagering.
- Helse: Auka antall avvik på Juvåsen / ein del avvik rundt samhandling mellom sjukeheim og legeteneste
- NAV: Eigenvurderinga (jfr tilsyn) avdekkja fleire avvik. Dokumentasjonen på at avvika er lukka er samla inn og vert sendt til Fylkesmannen.
- Vinjar barnehage: avviket som barnehagen fekk etter tilsyn frå Miljøretta Helsevern juni 2015 er nå lukka, og barnehagen sin søknad om godkjenning vart godkjent 05.09.2016.
- Sand skule: Det er meldt inn fleire avvik. Det er sett inn tiltak i dei enkelte sakene. Avvika er knytt til åtferd i klasseromma og utfordringar med å få it- systemet til å fungere.

Tverrfagleg-/sektorielt samarbeid

Suldal kommune har mange samarbeid. For 2. tertial vil me trekkje frem følgjande:

- Me arbeider me å få på plass ein ny avtale med Gullingen Turistsenter, som er leverandør av kost og losji til leirskuleelevane på Gullingen leirskule.
- Vassdragsforvaltar for Ryfylke i 50 % stilling, betalt av Fylkeskommunen, er tilsett på Bygdeutvikling.
- Hausten 2016 er første semesteret (av tre) der Sand skule er med i den nasjonale satsinga «Ungdomstrinn i utvikling». Satsinga har tre sentrale verkemiddel; skulebasert kompetanseutvikling, lærande nettverk og pedagogiske ressursar.
- Vinjar skule er prosjektdeltakar i «relasjonsbasert klasseleiing». Dette er eit prosjekt kor arbeidet skal ta utgangspunkt i forskingsbasert kunnskap om klasseleiing og læraren sin kompetanseutvikling.
- PPT/Vinjar skule skal vera prosjektdeltakar i Habiliteringsavdelinga si produktutvikling av «ViMo» App for sosial trening, -eit digitalt samhandlingsrom for barn og unge med autismespekterforstyrningar

Andre innspel i frå einingane

Helse

Det er 2 legar ute i permisjon. Det er vanskelig å få tak i vikarar. Sommarferieavvikling av legevakta var utfordrande. Me har vi kort ventetid på vanlege legetimar på dagtid.

Suldal sjukeheim

Sjukeheimen har skaffa seg to høner i hagen, til stor glede for dei som bur her.

Dei har samla inn pengar til etterlengta treningsapparat til avdelingane.

Det har vore fullt belegg i demensavdelinga. I somatisk avdeling har det til tider vore mange ledige senger. Det har vore 14 innleggingar på ØH-senga. Lindrande seng har hatt brukar på dagopphald ein periode.

Ferieavviklinga har gått bra, men med hektiske periodar.

Vinjar Bu- og omsorgssenter

Det har vore ein merkbar nedgang på søknader. Pr i dag har me 4 ledige rom, 3 små inne og 1 leilegheit ute på senteret. Me har hatt 4-5 ledige rom i heile perioden.

Jelsa Bu og omsorgssenter

Det er blitt tilsett avdelingsleiar etter at einingsleiar gjekk av med pensjon 01.08.16. Einingsleiar ved Sand Bu og omsorgssenter fungerer midlertidig som einingsleiar ut året. Sommaravviklinga har gått bra. Alle rom er utleigd. Har elles lite brukarar som treng tenester ute i private heimar.

Sand Bu og omsorgssenter

Sommaravviklinga i år har gått bra. Me har hatt dyktige ferievikarar, og har difor sikra oss ei god fagleg dekking gjennom heile sommaren.

Suldal Bu- og aktivitetstiltak

Tidlegare forslag til bygging av ny avlastingsbustad er forkasta og det er starta planlegging av nye alternative forslag. Sommaravviklinga har gått bra. Medarbeidarsamtalar har starta opp.

NAV

Partnerskapet mellom Sauda kommune, Suldal kommune og NAV Rogaland vedtok 31.08.2016 mandat for å utgreia vertskommunemodellen for vidare samarbeid mellom NAV Sauda og NAV Suldal. Vertskommunemodellen inneber mellom anna at dei to kommunane får eit felles NAV-kontor med to lokasjonar. Målet er å få eit større og meir robust fagmiljø til beste for brukarar, arbeidsgjevarar og tilsette. NAV Suldal og NAV Sauda har hatt felles leiar sidan våren 2015. Det er etablert ei prosjektgruppe med representantar frå dei tilsette, begge kommunane og NAV Rogaland som skal leggja fram tilråding for partnerskapet innan 01.10.2017. NAV-leiar Elin Kjellstad er prosjektleiar.

Sand skule

Frå hausten av har Sand skule to inspektørar.

Vanvik oppvekstsenter

Eininga har sidan førre rapportering begynt på eit nytt skule- og barnehageår. På skulen forsvann 3 elevar til ungdomsskulen i Sauda, medan me fekk ein ny førsteklassing til skulen. Skule er framleis delt i to undervisningsgrupper 1-3. klasse og 5-7. klasse. 4. klasse har ingen elevar dette året.

Jelsa oppvekstsenter:

Talet på plassar i barnehagen har auka. Uteområdet er oppgradert med nye leikeapparat og med fallunderlag under. Elevtalet har auka med ein elev også for skuleåret 2016/17.

Det er utfordrande å få tildelt ressurs til å strekkja til både overfor samansette klassar, utfordrande elevar og framandspråklig elevar.

Vinjar barnehage

Grunna nedgang i antal plasser i barnehagen var barnehagen gjennom ein overflyttingsprosess av overflødig pedagogisk leiar ressurs frå 15.08.16. Vedkommande må nå dela sin 80% stilling mellom Vinjar barnehage og Sand barnehage med 40% stilling i kvar barnehage.

Sand barnehage

Oppgradering av uteområda i begge barnehagane er byrja. Nytt fallunderlag, nye disser og nytt sandbasseng er kome i Joagarden. I Randåsen er det kome nytt sandbasseng og arbeidet vidare er byrja med felling av tre for å gjera plass til nytt klatrestativ og sykkelveg. Det har vore synfaring i Joagarden vedkommande utbygging. Det er stort behov for lager, arbeidsrom, møterom, større garderobar m.m.

Barnevern

Det er vedtatt at eininga skal slåast saman med Sauda Barnevern. Sauda skal vere vertskommune. Arbeidet med å samkøyre barnevernet i dei to kommunane har så vidt starta opp.

PPT

Det er vedtatt at eininga skal slåast saman med Sauda PPT. Suldal skal vere vertskommune. Det er utlyst leiarstilling men ingen søkjarar. Arbeidet med å samkøyre PPT i dei to kommunane har så vidt starta opp.

Barnehage og skule har stort behov for rettleiing frå PPT, og det blir brukt meir og meir tid på dette. PPT har fått nye oppgåver: utvida mandat til å arbeide med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling i barnehage (ny §19c i barnehagelova, 17. juni 2016).

Det er stor auke i behov for logoped- og synspedagogtenester, både for barn og vaksne, og det medfører press på økonomien då kommunen må kjøpe desse tenestene frå eksterne aktørar.

Gullingen leirskule

I 2016 er belegget bra, men prognosen dei neste åra ser dårlegare ut. Sandnes kommune har vedtatt å kutte all leirskule for sine elevar. Gullingen leirskule har ein avbestillingsgaranti som sikrar inntektene fram til og med vår-halvåret 2018. Det vert arbeid kontinuerleg med å få belegget opp igjen

Frå 01.09 2016 er bemanninga på leirskulen redusert med 55%. Dette har skjedd utan å seie opp folk. Elles har leirskulen kjøpt inn ny flytebryggje, men den er ikkje tatt i bruk enda.

Kultur

Det blir gjort ein omfattande ryddejobb i nøkkelsystemet for idretthallane. Dette for å sikra trygg tilgang og bruk. Dette er i ferd med å slutførast, og me må forventa ein haust med utprøving og tilpassing for brukarane.

I samband med Ryfylkedagane hadde me fleire store og ressurskrevjande arrangement; Ungdomsarrangement i Sandhallen saman med Ungdomsrådet, og fleire utekonsertar i telt på Verven. Dette var eit svært vellukka samarbeid mellom Kultur/kulturhus, Sandsgruppa, Ryfylkemuseet og frivillige. På laurdagen var det omkring 550 betalande gjester.

I slutten av august hadde me ein stor aktivitetssdag, Aktiv i Suldal. Det var eit samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjonar. Over 200 var med på aktivitetane den dagen.

I haust startar Kulturskulen opp eit prosjekt saman med Sand skule; Korps i skulen. Kulturskulen tilbyr også faste timar på Dagsenteret. Me merkar ein auka bruk og etterspurnad av både Kulturskulen og Distriktsmusikarane i nye samanhengar.

Introsenteret

Seks deltakarar avslutta introduksjonsprogrammet i løpet av tertialet. Av desse starta tre på vidaregåande skule, to gjekk ut i jobb, og ein gjekk over i arbeidspraksis i regi av NAV. I tillegg søkte to deltakarar permisjon frå introduksjonsprogrammet fordi dei hadde fått jobb i ein annan kommune.

Innleiing til Handlingsprogram 2016 – 2019

Handlingsprogrammet følger opp måla og strategiane som er satt i “Kommuneplan for Suldal kommune 2015-2024”.

I handlingsprogrammet har me vald ut nokon sentrale nøkkeltal og resultatmål. Desse er i hovudsak henta i frå KOSTRA (Kommune Stat Rapportering). Me har spesifisert i tabellen dersom tala er henta i frå andre kjelder.

Me har valt følgjande oppbygning for måltal og nøkkeltal:

Gul farge er målsetjingane i kommuneplanen og måltala.

Auke = Suldal kommune si %-vis auke i netto driftsutgifter i frå 2013 til 2015.

Samanlikna med landet = kor høge våre utgifter er i forhold til gjennomsnittet i landet u/Oslo;

I enkelte tilfelle har me valt netto driftsutgifter per brukar / per aldersgruppe. Det har me spesifisert i tabellen.

Fargekode	Kommentar
	Tiltaket er gjennomført
	Under arbeid
	Ikkje utført

Folketal og arbeid

Mål: Fleire skal bu og arbeida i Suldal.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Den viktigaste målgruppa for arbeidet med tilflytting til Suldal er Suldalsungdom.	1.1 Halda fram med gratis abonnement av Suldalsposten til studentar og militære, jfr avtale med Suldalsposten	16-	Ordninga held fram. No 45 som får abonnement
	1.2 Gi støtte tilsvarende 50% av bortebruarstipend til Suldalselevar på ToppVolley når dei bur på internatet og ikkje får bortebruarstipend	14-	Det har ikkje vore aktuelt i 2016.
2. Kommunen skal ha tilgjengeleg attraktive bustadtomter på Sand og i grendesentra. Områda for spreidd busetnad som allereie finst skal oppretthaldast.	2.1 Vanvik bustadfelt (INV) Planlegging Utbygging	13 16	I slutfasen.
	2.2 Sjå etter gode tomtealternativer på Nesflaten	16	Ikkje gjort
	2.3 Sandaneset, Jelsa (INV) Planlegging	17	
	2.4 Regulering / opparbeiding bustadfelt	16 17 18 19	Plan for Suldalsosen klar for 1. gongs handsaming
3. I kommuneplanperioden kan det dukka opp nye utenkte prosjekt. Når kommunen får søknader som kan føra til nye arbeidsplassar er dette samfunnsinteresse av så stor vekt at det talar for dispensasjon frå vedtekte planar.	3.1 Avsetjing til mogleg regionalt fiberselskap 8 mill. til innskot / aksjekapital i 2017	17	
	3.2 Det skal opprettast arbeidsgruppe, med representantar frå formannskap, administrasjon og næringslivet, for tilrettelegging av grønne datasenter i Suldal. Arbeidet skal skje i samarbeid med RIKS. Arbeidsgruppa må ha sterkt fokus på ressursbehov som melder seg, og halde formannskapet orientert i takt med arbeidet.	16	Arbeidsgruppa er i arbeid.
	3.3 Det skal setjast av 2 mill. til kjøp av næringsareal i 2018.	18	
4. Det er eit mål at det skal vera utleigebustader tilgjengeleg.	4.1 Kjøp/bygging kommunale bustader (INV).	16	Sjå omtale i eige sak.
5. Som eit ledd i å halde på og å tiltrekkje seg fleire barnefamiljar skal kommunale tilbod som gjeld desse prioriterast.	5.1 Aktiv bruk av Startlån (INV)	16-	
6. Tilflyttarar frå både inn- og utland skal integrerast i Suldalssamfunnet. Grendautvala, skular og barnehagar i tillegg til frivillige krefter har ei særskild rolle i dette arbeidet.	6.1 Gje velkomstpakke til nyinnflytta og arrangera eigen «Ny i Suldal-dag»	16-	Blir gjennomført seinare i haust/like over nyttår.
	6.2 Tilsetja koordinator for frivillighetsarbeid.	16	Har tilsett. Arbeider førebels mest med å koordinera frivillige til intro.arbeidet
7. I Suldal skal me ha nærleik til gode tilbod. Kommunesenteret Sand skal med medvit byggast til ein stad som innbyggjarane i grendene ynskjer å nytta som kommunesenter.	7.1 Halda fram med støtta til sentrumsleiar.	15-	Støtta held fram. Det skal vere kontaktmøte med sentrumsleiar.
	7.2 Laga oppdragsavtale relatert til støtta til sentrumsleiar	16	

Samfunnsutvikling og samfunnstryggleik

Areal og arealutvikling

Mål

Ei berekraftig og langsiktig forvaltning av arealressursane for å styrka busetnad og næringsliv, samstundes som ein tek vare på mangfaldet og kvalitetane i Suldalsnaturen.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Styrka Sand som kommunesenter, men og syta for livskraftige grender.	1.1 Planleggja og gjennomføra tiltak i Torgområdet, Bekkjatorget / strandpromenade og Sentrum sør på Sand.	15-	Planlegging held på. Anbud blir sendt ut for torget. Planlegg 1. gongsbehandling for dei to andre planane.
2. Ha tilgjengelege attraktive bustadtomter på Sand og i alle grendesentra. Ha tilgjengelege leigebustader i kommunesenteret. Vurdera omforming og fortetting som alternativ og supplement til bruk av nye område, særleg på Sand der ein konkret bør sjå på moglegheitene innan reguleringsplanane for Prestaåsen og Randåsen.	2.1 Planleggja og byggjemodna bustadfelt på Sand og i grendesentra slik at det er tilgjengelege tomter.	16	Plan for Suldalsosen klar for handsaming, Grunnkjøp i Erfjord for kommunalt felt, reguleringsplan for eit mindre privat felt er vedteke. Enkel analyse for fortetting i Prestaåsen på Sand. Ikkje framdrift når det gjeld Sjostien på Sand
3. Syta for at barn, unge, eldre og funksjonshemma sine interesser vert ivaretekne i planlegging og utbygging av bustadområde. Alle nye bustadområde skal ha leikeplassar.	3.1 Ha gode rutinar som sikrar medverknad i planprosessane for lovfesta organ i kommunen.	16	Alle relevante organ får plansakene til høyring. Medverknadsprosessane kunne vore betre
4. Ha eit langsiktig perspektiv på Suldal som hyttekommune. Nyttja strandsoneanalysen ved tilrettelegging for hytter langs sjøen. Vera positiv til forsiktig fortetting og utviding av hytteområde langs sjøen der dette kan skje utan større konflikhtar. Ikkje opna nye, urørte strandområde for utbygging før det etablerte utbyggingspotensialet er realisert. Vera varsam med tilrettelegging for hytter i fjellområde med villrein og andre viktige verneverdiar. Kommunen vil halda på byggegrensa for hytter i Breiastøldalen.	4.1 Ha sjekklister med desse punkta som alle framlegg til reguleringsplanar vert sjekka mot.	16	Nyttar pkt 4 som sjekklister. Naturdatabasane bør forberast og nyttast betre.
5. Ha tilgjengeleg kommunalt næringsareal på Sand og elles vera positiv til næringsetablering i alle grender. Byggemodna kommunale næringsområde i grendene etter behov og etterspurnad. Bidra til smidig dispensasjonshandsaming dersom det kjem søknader om viktige	5.1 Følgja opp kommuneplanen sine føringar i høve erverv og byggjemodning av næringsområde på Sand og ved Tysingvatn.	16	Ordførar og rådmann arbeider med saka.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
næringsetableringar i kommuneplanperioden i område der det ikkje er opna for dette og der slik etablering kan skje utan vesentlege konflikhtar med ålmenne interesser.			
6. Ha ei berekraftig forvaltning av sjøområda med vekt på fleirbruk, men der ein skilde område kan avsetast til meir eksklusiv bruk. Ta vare på Sandsfjorden som nasjonal laksefjord på ein god måte. Satsa på større, felles småbåtanlegg.			
7. Ta omsyn til ålmenta sine interesser, verneverdiar og tryggleik i arealforvaltninga og leggja folkehelseprinsippet til grunn. Legga til rette for friluftsliv ved t.d. etablering av samanhengande turveg/stisystem også i låglandet, jfr. Sti- og løypeplan.	7.1 a Planleggja og opparbeida turstisystem på strekninga Sand-Suldalsosen, og Jelsa – Økstrafjorden	07-11 13	Pågår på Sand. Jelsa-Økstrafjorden er utsett.
	7.1. b Høse "Langs Lågen" (INV) Gangveg Sand – Garanaset Planlegging Utbygging Deler av gangveg bør tilretteleggjast slik at og rullestolbrukarar kan nytte han (universell utforming)	17	Vegen frå Høse til Gåsavika er oppgradert og sikra betre mot utrasing
	7.2 Årlege vedlikehald, rydding og justeringar av trasèar i skiløypenettet.	14-	Har gjeve støtte til private som ryddar
	7.3 Badeplass Neset (INV)	16	Sjå i samanheng med ny pumpestasjon og sanitærfunksjonar
8. Syta for at viktige jord- og skogbruksområde og framtidige ressursar som t.d. viktige grus- og pukkreserver, ikkje vert nedbygde ved t.d. spreidd bygging.			
9. Forvalta Suldalsheiane i tråd med prinsipp som er nedfelte i "Heiplanen".			
10. Forvalta areala langs Nasjonal turistveg Ryfylke, inkludert Rv 13 gjennom Suldalsdalføret, på ein måte som opprettheld og styrkar natur- og kulturopplevingane for turistar og fastbuande.			

Næring

Mål:

Suldal skal vera attraktiv for nærings- og besøksutvikling, verdiskaping og vekst med grunnlag i lokale ressursar.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Påverka og forbetra rammevilkåra for næringslivet	1.1 Evaluera kommunens samla næringsutviklingsarbeid.	17	
	1.2 Kjøp av næringsareal (INV)	16	Under forhandling
2. Fremja utvikling og vekst i eksisterande næringsliv	2.1 Støtta opp om Suldal vekst sitt arbeid i høve innovasjon og entreprenørskap.	16-	Drøfta i kontaktmøte med Suldal Vekst. Jmf einskildvedtak i fondstyret
	2.2 Nytt midlane i Ulla Førre næringsfond målretta mot utvikling og vekst i næringslivet.	16-	
3. Ha fokus på utvikling av gründermiljø	3.1 Støtta opp om Suldal Vekst sitt arbeid med entreprenørskap blant barn og unge der Læring i næring er eit av verktøya.	11-	Me deltek i dette.
	3.2. Vera aktiv for å skaffa interessentar til Grøne datasentre.	16 -	Prosjektgruppe i arbeid
4. Utvikla besøksnæringane: Reisemålsutvikling Sentrumsutvikling <ul style="list-style-type: none"> Styrka Sand som handels- og opplevingssentrum Opplevings- og kulturnæringsutvikling <ul style="list-style-type: none"> Utvikla gode nettverk mellom offentlege og profesjonelle kulturaktørar, reise- og næringsliv som saman bidreg til utvikling av kulturlivet og skaper synergjar i samfunnsutviklinga. 	4.1 Laga handlingsplan for reiseliv med utgangspunkt i vedteken plan for Ryfylke	15-	
	4.2 Sentrumsareal, Sand (INV) Vedteken prioritering er: <ol style="list-style-type: none"> Torget Bekkjatorget og strandpromenaden Sentrum sør 	16 17	Under planlegging.
	4.3 Ein startar opp reguleringsarbeid i 2016 med føremål å avklara framtidig bruk av Sentrum sør. Alternativa her kan vera å riva meieribygget for å gi plass til nye føremål eller behalda meieribygget men nytta det meir aktivt som næringsbygg samstundes som området rundt vert utnytta betre.	16	Det er bestilt detaljplan.
5. Ha fokus på rekruttering av bransjespesifikk arbeidskraft	5.1 Samarbeida med Suldal Vekst med utgangspunkt i ny avtale.	16-	

Kommunal infrastruktur

Omfattar bygg og eigedomar, vegar, kaiar, vassforsyning og avløpsanlegg.

Mål:

Suldal kommune skal ha ein god og kostnadseffektiv infrastruktur.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	0.1 Utreia innføring av kommunale avgifter for inn og utførsel over kommunalt eigde kaiar.	16	Arbeid starta. Sak i kommunestyret i oktober
	0.2 Utreia innføring av bompengar på kommunale fjellvegar	16	Arbeid starta. Sak i kommunestyret i oktober
1. Utbygging, drift og vedlikehald av kommunal infrastruktur skal vera kostnadseffektivt. Det skal utarbeidast vedlikehaldsplanar for alle kommunale bygg og anlegg.	1.1 Utvide /ombyggje med lager og personalrom Sand barnehage (INV)	16	Arbeid starta.
	1.2 Prosjektera nytt badeanlegg med utgangspunkt i utarbeidd skisseprosjekt. (INV med mva)	16 17	I rute
	Driftsutgifter	17 18-	Utgreiing av driftsmodell er under arbeid. Arbeidsgruppe har kontakt med andre anlegg.
	1.3 Kostnad ved å halda ope bassenger (Rygjatun) fram til nytt basseng er på plass.	14-17	Ligg inne i budsjettet.
	1.4 Fornyng kulturhuset (INV)	19	Ikkje aktuelt ennå, tar nødvendige småinvesteringar og reparasjonar under vegs.
	1.5 Greia ut framtidig bruk av eksisterande bygningsmasse innan omsorgstenestene med utgangspunkt i brukarbehov (INV) Planlegging Evt ombygging eller utbygging	16 18	Under arbeid.
	1.6 Byggja nytt Bufellesskap samlokalisert med BFF3, inklusive avlastning (INV)	16	Grunna høge kostnader er dette avslutta i denne formen, arbeidsgruppe ser på nye alternativ.
	1.7 Solskjerming på sjukeheimen	16	Utført.
	1.8 Oppgradering til ventilasjonsanlegg med varmegjenvinning – Suldalshallen (INV)	17	
	1.9 Vurdere kjøp av festegrund av Opplysningsvesenets fond etter kvart som festeavgifta vert regulert til ny marknadsleige. Finansiering med avsette midlar (INV)	16	Held på med sluttarbeid

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar	
	1.10 Opprusting uteleikeområde barnehagar og skular Vurdere vidare investering og vedlikehald av uteleikeområde	15-16 16	Under arbeid.	
	1.11 Ny branngarasje Jelsa (INV) Prosjektering Utbygging	16 17	Under arbeid, vurdering av ulike alternativ.	
	1.12 Oppr.Hålandsosen kai (INV)	16	Under arbeid.	
	1.13 Opprusting Mork bru (INV)	16	Snart ferdig utført.	
	1.14 Universell utforming Kyrkjebygg	16 17-19	Under arbeid.	
	1.15 Oppgradering Nesflaten skule	16	Anbod er innhenta. Kontraktsforhandlingar pågår.	
	1.16 Utbetring veg Bjergajuvet	17		
	1.17 Sand småbåthamn	16	Under arbeid.	
	1.18 Opparbeiding av Erfjord kyrkjegard og parkeringsplass	19		
	2.1 Nytt Sand vassverk (INV) Prosjektering Utbygging	17 18		
	2. Opprusting av kommunale vatn- og avløpsanlegg slik at dei tilfredsstillar kvalitets- og miljøkrav.	2.2 Utbygging av nytt kloakkrensianlegg for Sand (INV) Prosjektering Utbygging	16	Under arbeid.
		2.3 VA-utbygging Mosvatnet (INV) Ledningsanlegg vatn- og kloakk Nytt vassverk Nytt kloakkanlegg	16	Under arbeid.
		2.4 Høgdebasseng vatn UV (INV)	16	Under arbeid.

Klima- , energi- og miljø

Mål

- Klimautslepp i Suldal skal stabiliserast på 2009-nivå innan 2017.
- Energiforbruket skal reduserast og auka del av forbruket skal koma gjennom bruk av alternativ fornybar energi.
- Suldal kommune skal framleis vera ein stor produsent av vasskraft og vil auka produksjonen på ein berekraftig måte.
- Det biologiske mangfaldet skal oppretthaldast, med særleg merksemd på trua og sårbare artar og naturtypar, på villaks og villrein.
- Skapa forståing, respekt og stoltheit for den eineståande kulturarven me forvaltar i Suldal.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Kommunedelplan for klima og energi for Suldal kommune, vedteken 08.05.2012 skal leggest til grunn for politikken på dette området.	1.1 Det må arbeidast for å få bindande avtale med fylkeskommunen slik at all bruk av alternativ energi, både privat og kommunal, vert rekna med i grunnlag for kommunens del av konsesjonskraft.	16-	Vanskeleg. Suda har arbeidd med dette utan å få gjennomslag.
	1.2 Bruk av alternativ energi skal alltid vurderast og dokumenterast ved utgreiing og planlegging av kommunale byggjeprojekt, nybygg såvel som rehabilitering. Rapportterast til formannskapet parallelt med saksframlegget for prosjektet.	16-	
	1.3 Utgreiing og planlegging av rehabilitering for kommunale prosjekt skal dokumentera vurderte ENØK-tiltak. Rapportterast til formannskapet parallelt med saksframlegget for prosjektet.	16-	
	1.4 Suldal kommune skal aktivt oppmoda alle tiltakshavarar om seriøst vurdere relevante ENØK-tiltak og muligheter for alternativ energi i sine prosjekt. Dette linkast opp mot dei muligheter ein får ut av ulike program og støtteordningar t.d.gjennom Enova.	16-	
2. Retningslinjene for utbygging av små kraftverk skal følgjast.			
3. Ved revisjon av kraftkonsesjonar skal miljøaspektet tilleggas særskilt vekt.			
4. Støtta miljøfremjande tiltak i landbruket.			
5. Auka kunnskapen om det biologiske mangfaldet og nytta denne aktivt i arealforvaltinga. Informera aktivt om dette på kommunen sine nettsider for å skapa auka forståing og interesse.	5.1 Laga enkel plan for slik informasjon.	16	Miljøstatus er oppgradert. Det finst ein god del registreringar som ikkje er lagt inn i søkbare naturdatabasar.

Regionalutvikling

Mål:

Suldal kommune skal vera ein aktiv pådrivar og deltakar i regional utvikling og samarbeid.

Suldal skal aktivt søkja regionale løysingar på felles utfordringar i Ryfylke og tilstøytande regionar (Haugalandet, Hardanger, Vest-Telemark og Setesdal).

Det gjeld samarbeid både med andre kommunar og private regionale interesseorganisasjonar.

Samarbeidsgevinstane skal hentast ut gjennom å gjera samarbeidet meir forpliktande. Fellesløysingar skal veljast i staden for eigne løysingar der det gir gevinst.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1.Suldal vil aktivt ta del i nettverk og prosjekt som kan munna ut i nye interkommunale løysingar.	1.1 Utgreia Suldal sin plassering i framtidig kommunestruktur	15-16	Utført
	1.2 Stillingsauke i IKT	15 16-	Tilsett 1 årsverk
	1.3 IT-samarbeidet i Ryfylke (INV)	16 17-19	Under arbeid
	1.4 Delta i velferdsteknologinettverk for Haugaland Veks kommunane	16-	Me deltar
	1.5 Avklara interkommunalt forpliktande samarbeid brann, PPT og barnevern	16	Utført. Alle tre er no i ein oppstartsfase. Sannsynleg oppstart PPT 1. januar, barnevern 1. september og brannvern 1. januar 2018.
	1.6 Arbeida for avtalar med Sauda og eventuelt andre kommunar innan <ul style="list-style-type: none"> • Helse \ omsorg, ma. helsestasjonsarbeid for Vanvik og sal av omsorgsplassar • Skule • Kultur • Tekniske tenester, til dømes sopebil 	16-	Under arbeid. Har vore tema på grannemøtet (Sauda, Etne og Vindafjord)
2. Suldal vil delta i regionalt utviklingsarbeid som skjer i private og offentlege interesseorganisasjonar innan næringsliv / reiseliv, kunst og kultur, idrett og liknande.	2.1 Delta i byregionprosjektet på Haugalandet.	15-	Me deltar
	2.2 Delta i arbeidet med ny ATP i Ryfylke	15-	Kommunen har sendt høyring.

Samferdsle

Mål:

Suldal skal ha trygge vegar – både internt og inn/ut av kommunen.

Suldal skal ha gode kollektivtilbod.

Elektroniske samband skal vera tilgjengelege for alle i Suldal.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	0.1 Arbeida for gode og trygge skulevegar i tråd med prioritert liste i Tryggleiksplanen. Saman med Statens vegvesen arbeida for å få inn i ATP(areal- og transportplan) og NTP gang- og sykkelsti langs fylkesvegar og Riksveg 13	16-	Under arbeid
1. Arbeida for opprusting og rassikring av RV13	1.1 Saman med Statens vegvesen laga reguleringsplan for strekninga Lovraeidet – Ersdalen.	15 -	Skal slutthandsamast i haust.
	1.2 Jobbe for at det blir sett igong reguleringsarbeid frå Lovraeidet til Lovradalen.	16	Under arbeid
2. Arbeida for heilt eller delope ferjesamband Nesvik- Hjelmeland til ferjesambandet eventuelt vert avløyst med bru/tunnel			
3. Arbeida for betre vedlikehald av riks- og fylkesvegar			
4. Arbeida for rydding / skoging langs riks-, fylkes- og kommunale vegar.	4.1 Lage plan for dette i samarbeid med grunneigarar og reiseliv	16	Ute på anbod.
5. Arbeida for å oppretthalda og utvikla raske og tenlege hurtigbåt – og bussruter inkl. ekspressbussruter. Det må vera korrespondanse mellom dei ulike rutetilboda.	5.1 Saman med fylkeskommunen arbeida for å etablera venterom på Sand som eit trafikknutepunkt.	16	Vil ha det med som tema i sentrumsprosjektet.
6. Arbeida for realisering av Haukelibanen.			
7. Arbeida for full mobildekning først og fremst der folk bur og ferdast.			
8. Arbeida for full dekning av datasamband i samarbeid med elverket og andre aktørar.			

Samfunnstryggleik

Mål:

Suldal kommune skal gjennom si planlegging førebygge risiko for kriser og ulukker, og arbeida med sikte på å bli minst mogleg sårbar i slike situasjonar.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	0.1 Iverksetja ny brannordning med 3 stasjonar – Sand, Suldalsosen og Jelsa. Investera i ny brannbil med vatn og skum på Jelsa	16	Investert i ny brannbil.
	0.2 Følgja opp raset på Hava med planlegging og utføring av tryggingstiltak som terrengavlasting og støttemur langs Lågen. Vert gjort i samarbeid med NVE og Statens vegvesen. Ein forventar at vegvesenet refunderer deler av kostnaden (5,5 mill)	15 -	Ferdig innafor budsjett. Avklart at Rogaland fylkeskommune tek sin halvdel av utgiftene.
	0.3 Etablere beredskapsrådet som eit fast organ	16	Utført. Møte sett opp i desember
	0.4 Gjennomføra årleg, saman med elverket, kriseøving for krisestaben	16	Under arbeid. Øving planlagt i november
	0.5 Arbeida for gode og trygge skuleveggar i tråd med prioritert liste i Trafikktryggleiksplanen. Saman med Statens Vegvesen arbeida for å få inn i AT (areal-transport Plan) og NTP gang- og sykkelsti langs fylkesveggar og Riksveg 13.	16-	Under arbeid

Kunnskapssamfunnet

Mål

Alle barn og unge i Suldal opplever læring og meistring i eit inkluderande og trygt miljø kvar dag.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1.Satsa på rekruttering og kompetanseutvikling for dei tilsette	1.1 Vidareutdanning av lærarar/statleg ordning, kommunal eigendel	14-	
	1.2 Delta i Haugalandsløftet(regionalt samarbeidsprosjekt)(gjeld både barnehage, skule, PPT og barnevern)	12-16 17	Skular og barnehagar deltek på ulike kompetansehevande kurs.
	1.3 Desentralisert barnehageutdanning	15-18	Tre fast tilsette tek denne utdanninga, dei er i gong med tredje året.
	1.4 Vidareutdanning PPT/statleg ordning, kommunal eigendel	14-	Ein søkte men fekk ikkje midlar frå staten
	1.5 Utdanna assistentar til fagarbeidarar	15-	Ein held på å fullføra utdanninga. Det vert stadig forsøkt å rekruttera via styrarane og andre kanalar.
	1.6 Auke lærarane på leirskulen sin kompetanse innan friluftsliv og andre aktuelle fagområde.	16-	Nye faglege kurs og seminar kvart år.
	1.7 Rekruttera og kvalifisera tospråklege lærarar og assistentar	16-	Intro og Sand skule samarbeida om tilsetjing av to tospråklege assistentar våren 2016.
2. Ha kvalitet i alle ledd	2.1 Oppretthalda 1,5 stillingar i skulen Stillingane skal leggjast til rådmannen som fordeler bruken. Stillingane skal nyttast målretta for å få ned talet på elevar som har vedtak om spesialundervisning. Bruk og effekt skal meldast tilbake til kommunestyret. Stillingane skal reduserast med 0,5 årsverk i 2018 og 1,0 årsverk i 2019.	12-14 15-17 18 19	Kvar skule har fått tildelt ein ressurs etter elevtal. Ressursen er fleksibel og blir brukt til t.d lesekurs, mattekurs og anna styrking.
	2.2 Arbeida for ei kvar tid ha barnehagelærarar etter lova	15-	Rekruttering av ass./fagarbeidarar til ABLU (arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning). Gode støtteordningar.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	2.3 Utarbeide ny modell for tildeling av ressursar i barnehage og skule	16	Under arbeid
	2.4 Evaluera ordninga med ekstern vurdering skule	16-	Rektormøtet har vald å ta «pause» eit par år for å jobbe med rapportane.
	2.5 Gullingen leirskule skal betre samarbeidet mellom heimeskulen.	16-	Under kontinuerleg oppdatering og utvikling.
3. Alle barn skal raskt bli inkluderte i barnehage, skule og fritid	3.1 Arbeide for at alle barn får nytta sine ressursar og bli godt inkludert i det ordinære opplegget i barnehage og skule	16-	Det er innført ny rutine for dialog PPT-bhg/skule
	3.2 Utdanne tilsette i alle kommunale tenester til å forstå kulturforskjellar til barn/foreldre som kjem til Suldal som flyktningar.	16-	Prosedyre for tildeling av kompetansemidlar frå introfondet er utarbeidd og distribuert til einingsleiarane.
4. Førebygging og tidleg innsats skal ha fokus	4.1 Nyttja utdanna rettleiarar i «være saman programmet» aktivt	16-	Nettverksgrupper og aktiv bruk av ressurs på eigen arbeidsplass.
	4.2 Skaffa oversikt over situasjonen til ungdommar i kommunen ved å delta i Ungdata- undersøkinga	16	Gjennomført i 2016. Resultatet er presentert på ei større samling
5. Dei ulike tenestene skal aktivt nytta foreldra som ressurs	5.1 Foreldre til minoritetsspråklege barn skal nyttast som ressurs for å styrka identitetsarbeidet i barnehage og skule.	16	Rektor-/styrargruppa har diskutert. Jobbar med å involvera foreldra i skule – og barnehagekvardag, samt temakveldar og andre tilstelningar.
6. Ha fokus på koordinering og samarbeid		16	
7. Medverknad frå barn og unge	7.1 Leggja til rette for at Ungdområdet vert aktive i aktuelle kommunale prosessar	16	
8. Stimulera til fysisk aktivitet hjå barn og unge.	8.1 «Trivselslederprogrammet» skal innførast i klassetrinn 1-7	16	Utført

Å bu og trivast

Folkehelse

Mål:

God livskvalitet for alle i Suldal. Alle som bur og oppheld seg i Suldal skal møte trygge lokalmiljø som inviterer til ei aktiv fritid og fremjar god helse og trivnad.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Iverksetja tiltak for å komme dei til ei kvar tid definerte helseutfordringane i møte.	0.1 Arbeida for å etablere ein legevakt som stettar nye krav jamfør Akuttmedisinforakrifa	16	Arbeidet har starta. Tilsett 1 ekstra årsverk på lege.
	1.1 Utarbeida nytt utfordringsdokument over helseutfordringar	16-17	Utført
2. Leggja til rette for at det einskilde individ finn fram til gode tiltak som fremjar eiga helse, restarbeidsevne og meistring.			
3. Auke bruken av helsekonsekvensutgreiingar i sakshandsaminga.	3.1 Vurdera å innføra «konsekvensar for folkehelse» i saksutgreiinga	16	Bli innarbeid i planstrategi
4. Planlegga tilgjengelege, trygge og grønne bumiljø som fremjar aktivitet, trivnad og god helse for alle.	4.1 Dette skal vera del av planlegging i høve nye bustadfelt .		
5. Styrka samarbeid i det rusførebbyggjande arbeidet.	5.1 Tverrfagleg og tverrsektorielt samarbeid i SLT-gruppa	16-	
6. Støtta alkoholfrie arrangement for ungdom.	6.1 Nytt avsette midlar til kultur og ungdomsråd	16	Stort arrangement i samband med Ryfylkedagane i Sandhallen. I år i samarbeid med Ryfylkequizen.
7. Arbeida for eit lokalsamfunn der bruk av narkotika er uakseptabelt.			

Helse og omsorg

Mål

Suldal skal ha forsvarlege og kostnadseffektive helse,- omsorgs og sosialtenester der det vert lagt vekt på førebygging og livskvalitet.

Suldal skal ha eit forsvarleg og godt helsetilbod tilpassa den einskilde brukar.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Gi tenestene på beste effektive omsorgsnivå (Frå Leon-prinsippet - Lågaste Effektive Omsorgsnivå til Beon-prinsippet – Beste Effektive Omsorgsnivå).	1.1 Dagtilbod demente for inntil 6 personar frå heile kommunen tre dagar i veka på Sand.	14-	Blir tatt med i sak om Framtidas omsorg
	1.2 Innføra kvardagsrehabilitering.	15-16	Utført
2. Heimebaserte tenester skal i størst mogleg grad gis i private heimar			
3. Arbeida interkommunalt og tverrfagleg der det er formålstenleg.	3.1 Tilsette psykolog saman med Sauda	15	Utført
	3.2 Evaluera ordninga med felles leiar i NAV for Sauda og Suldal	16	Starta prosjekt, hausten 2016
4. Styrka førebyggingsarbeidet innan alle fagområde	4.1 Utarbeida handlingsplan mot vald i nære relasjonar.	15-16-	Utført
	4.2 Utarbeida rettleiar for å førebyggja radikaliserings og ekstremisme	16	
5. Drifta skal vera kostnadseffektiv og samarbeidsorientert	5.1 Greia ut nye strukturar og lokaliseringar innan tenesteområdet.	15-17	Under arbeid
6. Utvikla ordningar innan velferdsteknologi	6.1 Vidareutvikle tryggleikspakkar til å verte tryggleikspakkar for heimebuande ved at ein knyter til andre funksjonar som td. fallsensor og døropnar. Starta utskifting.	14-15-16	Utsett til saka om Framtidas omsorg er ferdig
7. Nav skal sikra at brukarane får rett hjelp til rett tid der arbeid er fyrstevalet.			
8. Nav skal hjelpe arbeidsgjevarar med å få ned sjukefråveret og rekruttera nye medarbeidarar til næringslivet.	8.1 Delta på to av Suldal Vekst sine årlege møte.	16-	Ikkje deltatt
	8.2 Gjera rekrutteringskontakten på NAV kjend	16	Under arbeid

Kultur

Mål:

Suldal skal vera ein spyspiss i kulturlivet i regionen med fokus på breidde og mangfald. Kulturskaping og kulturdeltaking er ein viktig og sjølvstendig del i samfunnsutvikling, identitetsskaping og livskvalitet.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
1. Verna om, og satsa på gode basistilbod som bibliotek, kulturskule, kulturhus og kommunale og frivillige fritidstilbod i tråd med statlege føringar i Kulturutredningen 2014.	1.1 Oppsetjing av Syng Elvestraum Planlegging Gjennomføring	18 19	Ikkje aktuelt enno
2. Tenkja nytt i forhold til samarbeid, aktivitetar, brukargrupper og kundar med fokus på brukarperspektivet og etterspurnad.			
3. Utvikla gode arenaer, møteplassar og nettverk ved å styrka dei eksisterande som fungerer godt og tilrettelegga for nye i tråd med endrande behov.	3.1 Prøva å få til gode møteplassar for ungdom	16	Fast ungdomsklubb på kulturhuset fredagar.
4. Ha fokus på eksterne tilskotsordningar, både til eiga utvikling og som formidlar og tilretteleggjar for andre som kan søkja.	4.1 Gjera kjent og bruka Tilskotsportalen i eigen organisasjon og hjå frivilljuge lag og organisasjonar	16	Utvida og fornya avtale i haust, med planar om kursing.
5. Vera drivkraft for å implementera kultur og kulturskaping i andre tenester i kommunen og i lokalsamfunnet elles, og synleggjera kulturen si rolle i det tverrfaglege folkehelsearbeidet.	5.1 Vidareutvikla kulturskulen som kompetansesenter	16	Kontinuerleg
	5.2 Arbeida for auka løyvingar til barneskulesenteret i statsbudsjettet. Dette i samarbeid med fylkeskommunen og Ryfylkemuseet. Vidareføra kommunalt tilskot i 2016 - 2017.	16-17	Det har vore møte mellom kommuneleiing og leiinga på museet
6. Plan for skjøtsel av kulturminne i Suldal, revidert 2014, skal nyttast aktivt for å ta vare på kulturminna i kommunen. Planen skal nyttast i haldningsskapande arbeid, og i samarbeid med Ryfylkemuseet stimulera til vern og formidling av bygningar og samlingar, språk og forteljingar, musikk og handtverk og andre tradisjonar innan arbeid og fritid.			

Inkludering

Mål:

Suldal skal vera ein kommune kor alle tilflyttarar, både norske og utanlandske, er godt integrert. Deltakarar i introduksjonsprogrammet skal vera klar til yrke eller utdanning etter fullført program. Elevane i vaksenopplæringa skal læra norsk språk så godt at dei kan nytta det til å kommunisera i alle samanhengar.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	0.1 Introsenteret og oppveksteiningane skal samarbeida for å bruka barnehage og som arbeidspraksis for også å kunne gje morsmålstøtte til minoritets-språklege born/elevlar	16-	I startgropa
	0.2 Vurdera å starte helsefagutdanning for flyktningar	16	I startgropa
	0.3 Vera positive til etablering av eit akuttmottak.	16	Ikkje lengre aktuelt
1. Det skal vera gode organisatoriske ordningar som fremjar godt integreringsarbeid	1.1 Busetja 25 nye flyktningar i 2016 og 17, deretter 20 pr. år i 2018 og 19.	14-	Per 31.8.16 er talet på busette +utsøkte frå imdi 29. I tillegg 5 personar på familiegjenforeining
	1.2 Satsa på kompetanseheving for alle kommunale einingar som arbeider med flyktningar/innvandrarar	16-	
	1.3 Arbeida for å få etablert «praksis-gruppe» for flyktningar og annan ungdom i samarbeid med driftsavdeling	16	Ikkje gjennomført
	1.4 Arbeida for kompetanse og utdanning til varig arbeid i Suldal	16-	
	1.5 <ul style="list-style-type: none"> Sikre tidleg innsats og meningsfulle aktivitetstilbod for flyktningane. God involvering, ivaretaking og samarbeid med frivillige Stimulering til, og god oppfølging av "fadder-/venefamiliar" 	16-	Blir arbeida med.
2. Vaksenopplæringa skal vidareutvikla kompetansen til personalet og bygga opp gode læremiddelsamlingar	2.1 Vidareutvikla den nye organiseringa med felles Introsenter på Rygjatun til samla å gi gode tenester til brukarane.	15 -	
	2.2 Etablere gode rutinar for mottak av flyktningar på tvers av aktuelle einingar	16	Her er det behov for meir- og samordna innsats på tvers

Kommunen som organisasjon og arbeidsgjevar

Mål:

- Suldal kommune skal vera ein heilskapleg og målstyrt organisasjon med forsvarleg og kostnadseffektiv organisering og drift.
- Suldal kommune skal vera utviklingsorientert med gode etiske haldningar hjå politikarar og tilsette.
- Suldal kommune skal vera ein god organisasjon å arbeida i for serviceinnstilte og resultatorienterte medarbeidarar som gir kommunen eit godt omdømme.

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
	0.1 Utarbeida og vedta Planstrategi	16	Under arbeid
	0.2 Rullera delegasjonsreglement og , finansreglement	16	Begge delar er utført og vedteke i kommunestyret
	0.3 Vurdera framtidig bruk av Foldøy leirskule, inkl. vurderer oppgradering til bedriftshytte og intern konferansestad	16	Vedtak i kommunestyret om sal
	0.4 Vurdera avvikling av Suldal UtviklingsSelskap	16	Avvikla
1. Rekruttera nok kompetente medarbeidarar innan dei fleste fagområda. Som hovudregel tilby heile stillingar.	1.1 Nyttja utdannings- og rekrutteringsfondet ved særskilde rekrutterings- og etter- og vidareutdanningstiltak.	14-	Blir gjort
2. Skapa kultur for læring samstundes som me satsar på etter- og vidareutdanning.	2.1 Gi støtte til tilsette som tek etter- og vidareutdanning	16-	Blir gjort
3. Utvikla leiarar som er tydelege, utfordrande og i samspel med medarbeidarane når målsetjingane.	3.1 Gjennomføra eigen leiarutdanning	16-	Utført. Fullførte eit opplegg på fire dagar «relasjonsbasert leiing»
	3.2 Ha deltakarar på statlege leiarutdanningar, som til dømes rektorskule eller styrarskule	16-	Ingen deltar
4. Satsa på ein felles bedriftskultur basert på likestilling, serviceinnstilling og resultatoppnåing.	4.1 Revidera innføringsprogrammet for nyttilsette og gjera dette til del av leiaropplæringa.	15-16	Det er laga rutine for utdeling av «nyttilsettpakke»
	4.2 Vedta ny arbeidsgjevarstrategi	16	Utført

Hovudstrategi	Tiltak	År	Kommentar
5. Arbeida aktivt med målsetjingane i inkluderande arbeidsliv og utvikla helsefremjande arbeidsplassar. Leggja til rette for arbeid for dei som har vanskar med å koma inn på den ordinære arbeidsmarknaden.	5.1 Gjennomføra handlingsplanen for «Inkluderande arbeidsliv»	16-	
6. Vidareutvikla ein lokal lønspolitikk basert på individuell vurdering.	6.1. Revidera planen i kommunestyret i 2016 -rullera i partsamansett utval i 2018	16 18	Kommunestyret i oktober
7. Ha kontinuerleg fokus på føremålstenleg og kostnadseffektiv organisering og drift.	7.1 Utskif./oppgr. (INV) PC-Lærer / elevar Nytt klientprogram PPT PC-Vaksenopplæringa	16 16 18	Gjennomført utskifting av PCer. Ikkje avklart program PTT
	7.2 Delta i effektiviseringsnettverk	15-	Me deltar
8. Nytt brukar-, innbyggjar og medarbeidarundersøkingar.	8.1 Det vert sett av eigne midlar til oppfølging av brukar- og medarbeidarundersøkingar	16	Det er avsett midlar
9. Vidareutvikla internkontrollsystem og bruka desse for å kvalitetssikra den kommunale verksemda både fagleg og administrativt			

Suldal kommune
Eidsvegen 7, 4230 Sand.

Sentralbord : 52 79 22 00

E-post: postmottak@suldal.kommune.no
Telefaks: 52 79 22 05

www.suldal.kommune.no